आनन्दाश्रमसंस्कृतग्रन्थावलि

ग्रन्थाङ्कः १८

सौरपुराणं व्यासकृतम् ।

एतत्पुस्तकं लेले इत्युपाह्वैः काशीनाथशास्त्रिभिः
संशोधितम् ।

तच्च

बी० ए० इत्युपपदधारिभिः
विनायक गणेश आपटे
इत्येतैः

पुण्याख्यपत्तने
आनन्दाश्रममुद्रणालये
आयसाक्षरैर्मुद्रयित्वा
प्रकाशितम् ।

द्वितीयेयमङ्कनावृत्तिः ।
शालिवाहनशकाब्दाः १८४६
खिस्ताब्दाः १९२४

मूल्यं पञ्चाशत्पणाधिक रूपकचतुष्कम् (रु. ४-५०)

अथ सौरपुराणस्थविषयानुक्रमः ।

अध्यायः १—नैमिषारण्यप्रशंसा । सूतागमनम् । सूतप्रशंसा । सौरपुराणप्रशंसा । आदित्यस्तुतिः । आदित्यमनुसंवादः ।

अध्यायः २—भानोर्मनुं प्रति शिवमहिमकथनम् । महादेवस्य ब्रह्मादिसृष्टेः कथनम् । वेदोक्तं शिवमहिमवर्णनम् । महादेवस्य वेदेभ्यो हे वेदा लोकपूजिता भविष्यध्वमित्यादिवरप्रदानम् ।

अध्यायः ३—आदित्यस्य मनुं प्रति शिवधर्मकथनम् । महादेवस्मरणमहिमा । सुद्युम्नाख्यानम् । सुद्युम्नं प्रति तृणबिन्दोरागमनम् । सुद्युम्नस्य तृणबिन्दुं प्रति पूर्वजन्मवृत्तकथनम् ।

अध्यायः ४—जालेश्वरमहिमा । वाराणसीमहिमा । गङ्गामहिमा । मणिकर्ण्याख्यतीर्थमहिमा । कलियुगवर्णनम् ।

अध्यायः ५—विश्वेश्वरलिङ्गमाहिमा । व्यासकृता शिवस्तुतिः । व्यासाय महादेवस्य वरप्रदानम् ।

अध्यायः ६—वाराणस्यामविमुक्तेश्वरस्याऽऽग्नेय्यां स्थितायां वाप्याः स्नानादिफलकथनम् । लाङ्गलीशवर्णनम् । शूलपाणिमहिमा । तारकेश्वरमाहात्म्यम् । शुक्रेश्वरमहिमा । ओंकारेश्वरमाहात्म्यम् । कृत्तिवासेश्वरलिङ्गमहिमवर्णनम् । हंसतीर्थकथनम् । रत्नेश्वरमाहात्म्यम् । वृद्धकालेश्वरवर्णनम् । मध्यमेश्वरवर्णनम् । घण्टाकर्णह्रदवर्णनम् । कपर्दीश्वरवर्णनम् । पिशाचमोचनतीर्थमाहात्म्यम् ।

अध्यायः ७—दक्षेश्वरमाहात्म्यम् । दक्षोपाख्यानम् । तत्कृतयज्ञवर्णनम् । शंकरेण विना कथं सर्वे देवाः समाहूता इत्यादिर्दक्षं प्रति ब्रह्मण उक्तिः । शिवमहिमकथनम् । दधीचिदक्षयोः संवादः । दधीचेः शिवं प्रति दक्षयज्ञवृत्तान्तकथनम् । तं यज्ञमुद्दिश्य पार्वतीपरमेश्वरयोः संवादः । वीरभद्रोत्पत्तिः । दक्षयज्ञविघातः । वाराणस्यां दक्षस्य दक्षेश्वराख्यलिङ्गप्रतिष्ठापनम् ।

अध्यायः ८—त्रिलोचनमाहात्म्यवर्णनम् । कामेश्वरमाहात्म्यम् । दुर्वाससे महादेवस्य वरप्रदानम् । व्यासकृता विशालाक्षीस्तुतिः । तस्यां दर्शनमहिमा । वाराणसीमाहात्म्यपठनादिफलम् ।

अध्यायः ९—पुराणलक्षणम् । यथाक्रममष्टादशपुराणवर्णनम् । तेषां दानफलकथनम् ।

अध्यायः १०—दानमहिमा । दानार्हविप्राः । नित्यदानम् । नैमित्तिकदानम् । काम्यदानम् । विमलदानम् । अधिकदानम् । भूमिदानफलम् । विद्यादानफलम् । अन्नदानफलम् । जलदानफलम् । तिलदानफलम् । वासोदानफलम् । दीपदानफलम् । यानदानफलम् । शय्यादानफलम् । धान्यदानफलम् । अश्वदानफलम् । ब्रह्मदानफलम् । गोग्रासदानफलम् । शाकदानफलम् । इन्धनदानफलम् । छत्रदानफलम् । औषधदानफलम् । गोदानफलम् । संक्रान्त्यादिपर्वकालदत्तदानफलम् ।

अध्यायः ११—शिवस्कन्दसंवादः । शिवभक्तमहिमा । शिवभक्तिमहिमा । शिवस्य स्कन्दं मत्यात्मज्ञानकथनम् ।

अध्यायः १२—योगसाधननिरूपणम् । यमकथनम् । नियमकथनम् । अहिंसाकथनम् । स्तेयकथनम् । ब्रह्मचर्यकथनम् । अपरिग्रहकथनम् । तपःकथनम् । स्वाध्यायकथनम् । संतोषकथनम् । शौचकथनम् । ईश्वरपूजाकथनम् । सप्तविंशतिसंख्याकासनकथनम् । प्राणायामकथनम् । तस्य भेदाः । समाधिकथनम् ।

अध्यायः १३—उपसर्गकथनम् । सात्त्विकराजसादिविघ्नकथनम् । उपसर्गनाशोपायाः । ईश्वरध्यानम् ।

अध्यायः १४—कृष्णाष्टमीव्रतम् ।

अध्यायः १५—श्रवणद्वादशीकथनम् ।

अध्यायः १६—अनङ्गत्रयोदशीव्रतकथनम् ।

अध्यायः १७—वर्णभेदाः । आचारभेदाः । वर्णाश्रमविधिनिरूपणम् । अनधीतविप्रदूषणम् । साधुप्रकीर्तनम् । पुण्यदेशकथनम् । वर्ज्यदेशकथनम् ।

अध्यायः १८—द्विजधर्मकथनम् ।

अध्यायः १९—श्राद्धविधिकथनम् ।

अध्यायः २०—वानप्रस्थधर्माः । संन्यासधर्माः ।

अध्यायः २१—प्राकृतसर्गकथनम् । ब्रह्माण्डोत्पत्तिः ।

अध्यायः २२—वाराहकल्पकथनम् । ब्रह्मसृष्टिकथनम् । पञ्चसर्गकथनम् ।

अध्यायः २३—सनकादिसृष्टिकथनम् । हरोत्पत्तिकथनम् । शिवाष्टमूर्तिकथनम् । शिवस्तुतिः । हरस्य ब्रह्माणं प्रति प्रसादः ।

अध्यायः २४—विष्णुब्रह्मसंवादः । ब्रह्मपद्मयोनित्वकथनम् । विष्णुहराद्वरप्राप्तिः । शिवमहिमवर्णनम् । अहमंशेन भविता पुत्रस्तव पितामहेति ब्रह्मणे हरस्य वरप्रदानम् । नाऽऽवाभ्यां विद्यते भेदो मच्छक्तिस्त्वं (विष्णुः) न संशय इत्यादिः शिवविष्णुसंवादः ।

अध्यायः २५—ब्रह्मोक्तगौरीस्तुतिः । गौर्या दक्षदुहितृत्वम् ।

अध्यायः २६—मरीच्यादिसर्गकथनम् । दक्षकन्यासंततिकथनम् ।

अध्यायः २७—उत्तानपादसंततिकथनम् । सुशीलस्य पाशुपतयोगप्राप्तिः ।

अध्यायः २८—सुरासुरसृष्टिकथनम् । हिरण्यकशिपुवधः

अध्यायः २९—हिरण्याक्षवधः । प्रह्लादं प्रति विप्रशापः । अन्धकासुरवधः । अन्धककृतशिवस्तुतिः । अन्धकस्य महादेवाद्वरप्राप्तिः । शिवविष्णुरूपसंमेलनम् । हरिहरभेददर्शिनां पातकम् ।

अध्यायः ३०—प्रह्लादराज्याधिरोहणम् । तस्य तपोवनं प्रति गमनम् । तत्पुत्रवंशः । पुलस्त्यसंततिः । अत्रिसंततिः । कश्यपसंततिः । [illegible] । रघुवंशः । रामचरितम् । रामस्य कुशलवादिसंततिः ।

अध्यायः ३१—पुरूरवोवंशः । यदुवंशः । विश्रुतचरितम् । विश्रुतोर्वशीवंशः । वसुदेवसंततिः । जनार्दनस्य महादेवाद्वरप्राप्तिः ।

अध्यायः ३२—शिबिनामधेयदेवेन्द्रचरितम् ।

अध्यायः ३३—नित्यनैमित्तिकप्राकृतात्यन्तिकप्रतिसंचरकथनम् ।

अध्यायः ३४—त्रिपुरवर्णनम् । देवानां विष्णुं प्रति गमनम् । भूतान्प्रति नारायणस्य नियोगः । विष्णोस्त्रिपुरं प्रति मायिप्रेषणम् । दानवसंमोहनम् । तेषां स्वधर्मत्यागः । त्रिपुरवधार्थं विष्णुकृतमहादेवस्तुतिः । शिवविष्णुसंवादः ।

अध्यायः ३५—शिवरथवर्णनम् । त्रिपुरवधार्थं देवानां प्रस्थानम् । महादेवं प्रति ब्रह्मणो विज्ञप्तिः । त्रिपुरदहनम् ।

अध्यायः ३६—उपमन्यूपाख्यानम् ।

अध्यायः ३७—जालंधरवधः ।

अध्यायः ३८—शिवमहिमा । शिवविष्णू उद्दिश्य सूतशौनकसंवादः । प्रतर्दनोपाख्यानम् । प्रतर्दनक्षपणकसंवादः । प्रतर्दनस्य राज्यं त्यक्त्वा तपश्चरणम् । ब्रह्मप्रतर्दनसंवादः । प्रतर्दने महीं शासति वर्णाश्रमाचारवर्णनम् । गुर्विन्द्रसंवादः । प्रतर्दनप्रजानां सन्मार्गाच्चालनार्थं देवान्प्रति बृहस्पतेरुपायकथनम् । भुवं गत्वा विष्णोः किंकरः शिव इति त्वया वक्तव्यमित्यादिः । किंनरं प्रति शचीपतेरादेशः । शिवविष्णू उद्दिश्य प्रतर्दनवैष्णवाभाससंवादः ।

अध्यायः ३९—कलिप्रवेशः । संप्राप्ते कलौ प्रतर्दनपालितप्रजावस्थावर्णनम् । शिवमुद्दिश्य लक्ष्मीनाराणसंवादः । तयोः कैलासं प्रति प्रस्थानम् । प्रतर्दनचरितमुद्दिश्य शिवसुरसंवादः । मध्वाचार्यमधिकृत्य ब्रह्मणो भविष्यकथनम् ।

अध्यायः ४०—श्रीमहेशस्य विष्णोश्च कथं तुल्यत्वमित्यादिः शौनकादीनामृषीणां सूतं प्रति प्रश्नः । तमुद्दिश्य तेषां सूतेन सह संवादः । रतिवसन्तादिसंवादः । कंदर्पनाशमधिकृत्य ब्रह्ममोहादिसंवादः । कलिमोहादिसंवादः । मधुमुद्दिश्य सूतस्य भविष्यकथनम् मध्वाचार्यस्य गुरुं प्रति स्वोत्पत्त्यादिकथनम् । अन्यता तत्र सिद्धान्ते पूर्वपक्षे च पाटवमित्यादिर्मधुं प्रति गुरोः शापः । कलिमहिमवर्णनम् । रते मा कुरु संतापमहं मोहः कलेः सखेत्यादि मोहादिभी रतेः समाश्वासनम् ।

अध्यायः ४१—विष्णोः सुदर्शनाख्यचक्रप्राप्तिमुद्दिश्य सूतशौनकादिसंवादः । विष्णोस्त्वरिताख्यरुद्रलिङ्गप्रतिष्ठापनम् । विष्णुप्रोक्तशिवसहस्रनामस्तोत्रम् । दैत्यनिषूदनार्थं श्रीमहेशाद्विष्णोः सुदर्शनप्राप्तिः । भक्तिर्मयि दृढा विष्णो भविष्यति तवानघ । अजेयस्त्रिषु लोकेषु मत्प्रसादाद्भविष्यसीति विष्णवे शंभोर्वरप्रदानम् । विष्णुसमुदीरितशिवसहस्रनामस्तोत्रपठनादिमहिमा ।

अध्यायः ४२—शिवपूजाविधिः ।

अध्यायः ४३—उमामहेश्वरव्रतम् । दूर्वागणपतिव्रतम् ।

अध्यायः ४४—शिवालयकरणफलम् । शिवालये कृतस्य कर्मणः फलम् । शिवालयसंमार्जनादिफलम् । जलादिस्नानफलम् । वर्णमण्डलपूजनादिप्रकारः । अहिंसाफलम् । शिवभक्तिफलम् । रुद्रपूजनमहिमा ।

अध्यायः ४५—महेश्वरं दिदृक्षूणां ब्रह्मादिदेवानां मन्दरं प्रति प्रया-

णम् । महेश्वरसुरसंवादः । शिवस्तुतिः । पाशुपतव्रतम् । पाशुपतव्रतमाहात्म्यम् । भस्मधारणफलम् ।

अध्यायः ४६—शिवमाहात्म्यम् ।

अध्यायः ४७—अरुन्धतीसावित्रीसंवादः । शिवायतनसंमार्जनफलम् । शिवपूजामाहात्म्यम् । कथं वैश्रवणः पूर्वं समाराध्य महेश्वरम् । लब्धं तस्मात्कुबेरत्वं सूत तद्वक्तुमर्हसीति शौनकादीनां सूतं प्रति प्रश्नः । सूतस्य तान्प्रति वैश्रवणस्य पूर्वजन्मप्रभृति कुबेरत्वप्राप्तिपर्यन्तमशेषचरित्रकथनम् । कुबेरकृतशिवस्तोत्रम् । कुबेरस्य महेश्वराद्वरत्रयप्राप्तिः । शिवपूजनादिमहिमा । कुबेरकृतशिवस्तोत्रमहिमा ।

अध्यायः ४८—शिवमाहात्म्यम् । शिवधर्ममहिमा । शिवार्चनादिफलम् । नरवर्मणो राज्ञो महिष्याः सुदेव्या उपाख्यानम् । शिवदर्शनादिमाहिमा ।

अध्यायः ४९—धर्मसंस्थापनार्थाय पार्वत्या अवतारः । रक्तासुरविक्रमवर्णनम् । तस्य मन्त्रिनामानि । अहमेव भवतां पूज्य इत्यादिदानवान्प्रति रक्तासुरस्योक्तिः । लोकस्य धर्महानिः । असुराभिभूतेन्द्रस्य बृहस्पतिसमीपं गत्वा स्वावस्थानकथनम् । न कालो विग्रहस्याद्येत्यादिर्मघवन्तं प्रति बृहस्पतेरुपदेशः । पुरोधोवचनमाकर्ण्य देवेन्द्रस्य अभिभूतो भृशं दैत्यैर्नाहं जीवितुमुत्सह इत्यादिस्तं प्रति पुनरुक्तिः । मा विषादं कृथाः शक्र शरणं व्रज पार्वतीमित्यादि ब्रह्मणो देवेन्द्रं प्रत्युपायकथनम् । त्रिदशैः सार्धं शक्रस्य हिमवन्तं गिरिं प्रति प्रस्थानम् । पार्वत्यसुरयुद्धवर्णनम् । रक्तासुरवधः । शत्रुवधानन्तरं मघवते देव्या जगदैश्वर्यप्रदानम् ।

अध्यायः ५०—प्राप्तराज्यं सुराधिपं द्रष्टुमङ्गिरआदिमुनीनामागमनम् । कथमाराध्यते देवी वरदाऽचलकन्यकेत्यादिर्देवेन्द्रस्य मुनीन्प्रति प्रश्नः । भवानीपूजनमहिमा । उल्कानवमीव्रतम् । गिरिजार्चनमाहात्म्यम् ।

अध्यायः ५१—तिथिनिर्णयः । अर्कसंक्रान्त्यादिपर्वपुण्यकालादिनिर्णयः । युगादयः । मन्वन्तरादयः ।

अध्यायः ५२—प्रायश्चित्तविधिः ।

अध्यायः ५३—भानुमनुसंवादः । शिवस्मरणमाहिमा । तारकासुरोपाख्यानम् । तारकभयाभिभूतानां देवानां ब्रह्माणं प्रति रक्षणार्थं गमनम् । ब्रह्मणस्तारकाय वरप्रदानम् । ब्रह्मसुरसंवादः । इन्द्रकामसंवादः । मदनदहनम् ।

अध्याय:५४—वरप्राप्त्यर्थं पार्वतीकृतमहादेवस्तुतिः। भवत्वनङ्गो मदनस्त्वत्प्रियार्थमित्यादि महादेवस्य पार्वत्यै वरप्रदानम्।

अध्याय:५५—पित्रे हिमालयाय पार्वत्या माहेश्वरज्ञानकथनम्।

अध्याय:५६—पार्वतीपरमेश्वरविवाहमण्डपकरणमुद्दिश्य पर्वतेश्वरविश्वकर्मसंवादः। विवाहमण्डपवर्णनम्।

अध्याय:५७—ईश्वरविवाहार्थं कालाग्न्याद्यावाहनम्। हरसंस्थानं प्रति कालाग्न्यादिप्रवेशः। शिवरूपवर्णनम्। शैलादेर्महेश्वराय देवासुरप्रवेशकथनम्। सिन्ध्वादिनदीप्रवेशकथनम्।

अध्याय:५८—उमाप्रदानार्थं हिमवतो मन्दरं प्रति गमनम्। शिवहिमवत्संवादः। पार्वतीप्रदानम्। विवाहवर्णनम्।

अध्याय:५९—मार्गभूषावर्णनम्। साम्बप्रत्युद्गमनार्थमागतानामप्सरआदिदिव्यस्त्रीणां वर्णनम्। शंकरात्पार्वत्या भूषणप्राप्तिः। क्रीडास्थानवर्णनम्। पार्वतीमुद्दिश्येश्वरहिमवत्संवादः। ब्रह्मशुक्रस्खलनम्। वालखिल्योत्पत्तिः। वालखिल्यरूपादिवर्णनम्। ब्रह्मादिदेवानां महेश्वराद्वरप्राप्तिः। शिवपार्वतीविवाहश्रवणादिफलम्।

अध्याय:६०—रुद्रगणरूपवर्णनम्। ईश्वरचिरक्रीडोद्भूतोत्पातवर्णनम्। उत्पातानुद्दिश्य नारददेवेन्द्रसंवादः। उत्पातकारणम्। शंकरक्रीडामधिकृत्य विष्णुसुरसंवादः। प्रवेशायोग्यकालः। विष्ण्वग्निसंवादः।

अध्याय:६१—अग्निस्तुतिः। अग्नेः शंभुगृहं प्रति गमनम्। नन्दिरूपवर्णनम्। हरं कथं पश्यामीत्याद्यग्नेश्चिन्ता। हंसरूपधारिणोऽग्नेर्महादेवक्रीडास्थाने प्रवेशः। पार्वतीवाहनवर्णनम्। सिंहस्य हुंकारेण ज्वलनस्य बधिरत्वम्। तस्यैव शंभुगृहान्निर्गमनम्। तं कृतकार्यं मन्यमानानां देवानां तेन सह संभाषणम्। गतोऽहं तस्य भवनं देवदेवस्य शूलिन इत्याद्यग्नेर्देवान्प्रति यथावत्स्ववृत्तान्तकथनम्। मुनिगणैः सार्धं देवानां मन्दरं प्रति प्रयाणम्। शिवस्तुतिः। वह्नेः शिवतेजोग्रहणम्। स्कन्दमुद्दिश्य शिवपार्वतीसंवादः।

अध्याय:६२—देवानां सगर्भत्वम्। गर्भमुद्दिश्य शंकरसुरसंवादः। शर्वतेजोमहिमवर्णनम्। कुमारोत्पत्तिः। तमुद्दिश्य शिवपार्वतीसंवादः। तस्य क्रीडनम्। षडाननमाशमधिकृत्य देवेन्द्रभूतसंवादः। कथमुक्तमिदं भूता बालस्य हननं प्रतीत्यादिः पुरंदरस्य भूतान्प्रत्युक्तिः। आतुरादिनिषूदनपातकम्। गर्भो द्विवे-

यथा(दा) शक्र संरम्भात्सूदितस्त्वया । तदा नीतिर्गता कुत्रेत्यादिरिन्द्रं प्रति भूतानां प्रत्युक्तिः । स्कन्दवधार्थमिन्द्रप्रस्थानम् ।

अध्याय:६३—नारदमहेन्द्रसंवादः । स्कन्दवर्णनम् । स्कन्दमहेन्द्रयुद्धवर्णनम् । गुर्विन्द्रसंवादः । प्रसीद मे त्वं शरणागतस्येत्यादिर्महेन्द्रस्य स्कन्दं प्रत्युक्तिः । स्कन्दमहेन्द्रसंवादः । गुहस्य सेनापत्यप्राप्तिः । तारकासुरवधः ।

अध्याय:६४—शंकरभक्तियोगमाहात्म्यम् । शिवभक्तिमहिमा । लिङ्गार्चनमहिमा । सत्यध्वजसुतवसुश्रुतोपाख्यानम् । वसुश्रुतमुद्दिश्य यमतत्किंकरसंवादः । शिवभक्तमाहात्म्यम् ।

अध्याय:६५—पञ्चाक्षरमन्त्रमहिमा । बिल्ववृक्षमहिमा । शिवार्चनफलम् । नानाविधपुष्पकृतशिवपूजाफलम् । शिवप्रियपुष्पतारतम्यम् । निषिद्धपुष्पाणि । बिल्वपत्रादिभिः कृतस्य शिवार्चनस्य माहात्म्यम् । शिवालयमण्डनफलम् । पुष्पादिकृतपूजाफलम् । कूपारामादिबन्धनफलम । शिवक्षेत्रादिमानम् ।

अध्याय:६६—शिवप्रीतिफलम् । शिवभजनफलम् । शिवस्मरणफलम् । शिवनिर्माल्यधारणमहिमा । शिवनिर्माल्यलङ्घनपातकम् । लिङ्गव्याख्यानम् । ज्येष्ठत्वार्थं ब्रह्मविष्णुविवादः । तद्दर्पहरणाय लिङ्गप्रादुर्भावः । ज्येष्ठत्वं युवयोस्तावदास्तामित्यादिर्विष्णुब्रह्माणौ प्रति महादेवस्योक्तिः । मत्प्रसादेन सर्वस्मादधिको भव माधवेति विष्णवे महादेवस्य वरप्रदानम् । चराचरस्य जगतो मान्यो भव पितामहेति शंकरस्य ब्रह्मणे वरप्रदानम् । ब्रह्मनारदसंवादः । समुद्रदर्शनादिमहिमा । सप्तकोटीश्वरलिङ्गमाहात्म्यम् ।

अध्याय: ६७—उज्जयिनीस्थमहाकाललिङ्गमाहात्म्यम् । कुक्कुटेश्वरोत्पत्तिः । शूलेश्वरमाहात्म्यम् । ओंकारेश्वरमाहात्म्यम् । अगस्त्येश्वरप्रादुर्भावः । शक्तिभेदाख्यलिङ्गमहिमा । स्थाणुलिङ्गमहिमा । प्रयागमाहात्म्यम् । गयातीर्थमाहात्म्यम् ।

अध्याय: ६८—तिथिनिर्णयः । सोमसूत्रप्रदक्षिणा । मन्त्रवीर्यहरपदार्थाः । गुरुशब्दव्युत्पत्तिः । गुरुत्यागादिदोषः । श्राद्धकर्तृनिर्णयः । साग्निकनिरग्निकव्याख्यानम् । एकहस्तकृतप्राणामादिदोषकथनम् । अक्षारगणकथनम् । परभक्षकथनम् ।

अध्याय: ६९—श्वेतोपाख्यानम् । शंभोः कालकालाख्याप्राप्तिः । ज्वालेश्वरादिलिङ्गमाहात्म्यम् । मुनिपत्नीमोहनमुद्दिश्य ब्रह्मनारदसंवादः । सौरपुराणश्रवणादिमहिमा ।